

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/160460,Archiwum-Pelne-Pamieci-Wyzwolenie-obozu-na-Majdanku.html>
19.05.2024, 22:14

Archiwum Pełne Pamięci: Wyzwolenie obozu na Majdanku

Niemiecki obóz koncentracyjny na Majdanku powstał w 1941 r. na mocy decyzji Heinricha Himmlera. Obóz miał pomieścić 50 tys. jeńców. Jesienią 1942 r. przystąpiono do jego rozbudowy, tak aby docelowo był miejscem kaźni dla ponad 200 tys. ludzi. Nigdy jednak nie zrealizowano całościowych planów odnośnie wielkości obozu. Początkowo przetrzymywano w nim mężczyzn, ale w październiku 1942 r. utworzono obóz dla kobiet i dzieci. Więźniowie pochodzili z 30 krajów. Byli wśród nich m.in. Żydzi, Polacy, Rosjanie, Ukraińcy i Białorusini. Właściwa nazwa obozu brzmiała KL Lublin (od 1943 r.). Nazwa potoczna „Majdanek” pochodziła od dzielnicy Lublina – Majdan Tatarski.

Do obozu na Majdanku trafiały transporty więźniów z innych obozów, z więzień i gett. Trafiali tu jeńcy sowieccy, polska inteligencja i członkowie ruchu oporu, wysiedleńcy z Zamojszczyzny i ludzie z Łapanek. Warunki bytowe były bardzo ciężkie: pasiaki i drewniane chodaki, głodowe racje żywnościowe, ciężka, wyniszczająca praca i bestialskie traktowanie przez Niemców. Warunki życia, choroby, głód i wychłodzenie powodowały wysoką śmiertelność więźniów. Przez obóz przeszło około 150 tys. osób, z czego około 78-80 tys. zginęło, w tym około 59 tys. Żydów.

Na Majdanku Niemcy w planowy sposób prowadzili eksterminację więźniów. Jeńców chorych, osłabionych, niezdolnych do pracy rozstrzeliwano. 3 listopada 1943 r. podczas akcji „Dożynki” rozstrzelano 18 tys. Żydów. Od jesieni 1942 r. działało w obozie 5 komór gazowych, w których uśmiercano ludzi. Zwłoki były kremowane i jako nawóz używane w pobliskim folwarku SS.

Mimo tego, więźniowie z obozu na Majdanku utrzymywali kontakt ze światem zewnętrznym m.in. z Komendą Okręgu AK. W 1942 r. na terenie obozu powstała nawet tajna organizacja zbrojna. Do obozu przychodziły paczki z żywnością i lekami od Polskiego Komitetu Opiekuńczego w Lublinie. W konspiracji organizowano wykłady, wieczory kulturalne, przedstawienia teatralne, msze święte, kolportowano prasę. Zdarzały się też ucieczki z obozu. W sumie zbiegło z Majdanka około 200 więźniów. Podczas transportów do innych obozów uciekło dalszych 300 osób. Największa ucieczka miała miejsce w lipcu 1942 r. Zbiegło wówczas 86 jeńców sowieckich.

W marcu 1944 r. Niemcy rozpoczęli likwidację Majdanka. Kilkanaście tysięcy więźniów przetransportowano do innych obozów koncentracyjnych, zdolnych do pracy wywieziono do Rzeszy, a chorych i słabych do Auschwitz. W lipcu 1944 r. pozostało na Majdanku około tysiąca jeńców sowieckich i półtora tysiąca Polaków z Lubelszczyzny. Ostatni transport więźniów do Auschwitz odszedł 22 lipca 1944 r. Niemcy spalili dokumenty i zniszczyli

krematorium. Rozstrzelali też kilkuset ostatnich więźniów.

Dzień później, 23 lipca wczesnym rankiem do obozu na Majdanku weszły oddziały 2 Armii Pancerniej gen. płk. Bogdanowa i 28 Korpus Piechoty Gwardii z 8 Armii Gwardii gen. płk. Czujkowa. Majdanek był pierwszym dużym obozem koncentracyjnym wyzwolonym przez Armię Czerwoną. Sowieci zaprosili dziennikarzy z całego świata, aby zobaczyli pozostałości obozu, krematoria, komory gazowe i ciała pomordowanych więźniów.

Bardzo szybko jednak, w jednej z części obozu na Majdanku, powstał obóz NKWD, w którym więziono żołnierzy AK, BCh i NSZ. Stąd wywożono ich później do sowieckich łagrów.

Wszystkie fotografie pochodzą z akt o sygn. IPN Po 1349/1 – materiały przekazane przez Ewę Ginelli.

dr Paweł Głuszek, Oddziałowe Archiwum IPN w Poznaniu

Dokumenty zostały przekazane do Oddziałowego Archiwum IPN w Poznaniu w ramach projektu [Archiwum Pełne Pamięci](#).

Archiwum Pełne
Pamięci: Wyzwolenie
obozu na Majdanku

Archiwum Pełne
Pamięci: Wyzwolenie
obozu na Majdanku

Archiwum Pełne
Pamięci: Wyzwolenie
obozu na Majdanku

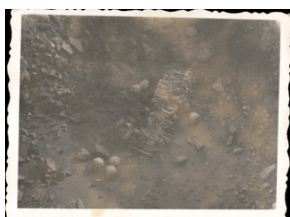
Archiwum Pełne
Pamięci: Wyzwolenie
obozu na Majdanku

Archiwum Pełne
Pamięci: Wyzwolenie
obozu na Majdanku

Archiwum Pełne
Pamięci: Wyzwolenie
obozu na Majdanku

Archiwum Pełne
Pamięci: Wyzwolenie
obozu na Majdanku